

ГІБРИДНА ВІЙНА РОСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ: ДАНИНА ІМПЕРСЬКИМ АМБІЦІЯМ ЧИ СПОСІБ ВИЖИВАННЯ?

Перепелиця Г.М. Рецензія на монографію: *Дорошко М. Неоголошені війни Росії проти України в ХХ – на початку ХХІ ст.: причини і наслідки. – К.: Ніка-Центр, 2018. – 196 с.*

В 1915 р. видатний учений Володимир Вернадський написав (але не опублікував) статтю про історію українсько-російських стосунків з часів Переяслава до початку Першої світової війни. Лейтмотивом його роздумів стала думка про те, що російська держава та російська громадськість послідовно і неухильно намагалися мінімізувати, а потім і звести на маргінес українську національну свідомість. Надрукований 1988 р. в радянській Україні цей текст викликав справжню сенсацію, але не зміг переконати українське суспільство в тому, що російська влада за будь-яких історичних обставин знову і знову ставитиме під сумнів здатність української нації до самостійного державного життя. Свідченням чого стали російська анексія Криму і початок збройної агресії Росії на сході України у 2014 р. Тож, на думку автора рецензованої монографії – відомого українського історика і знавця українсько-російських відносин Миколи Дорошка, настав час продовжити справу Володимира Вернадського й остаточно розвінчати міф про «споконвічну дружбу українського і російського народів» та інші шкідливі для національної свідомості українців російські імперські міфи.

З'ясовуючи причини російської агресивної політики щодо України, автор зауважує, що важливість України для сучасної Російської Федерації полягає не лише в ностальгії за імперією. Суть стратегічних інтересів Росії ще й в тому, що територією України проходять життєво важливі для РФ транспортні транзитні шляхи (газо- і нафтопроводи, автомагістралі та залізниці), що з'єднують її з Центральною і Західною Європою. А ще через Україну пролягає найкоротший для Росії шлях до регіонів, в яких вона

прагне зберегти свої присутність та вплив - Придністров'я, Балкани, Середземномор'я.

Історія засвідчує, що відносини між Україною та Росією рівноправними не були ніколи, попри те, що Росія досі вдає себе спадкоємицею Київської держави – середньовічного державного утворення, створеного предками українців. Єдину спробу закласти принципово нові засади до фундаменту українсько-російських відносин було здійснено у серпні 1990 р., коли представники парламенту УРСР, згуртовані у фракцію «Народна рада», та їхні партнери з блоку «Демократична Росія» парламенту РРФСР, підписали «Декларацію принципів міждержавних відносин між Україною та РРФСР», що базувалася на Деклараціях про державний суверенітет України і Росії. Цей документ підтвердив безумовне визнання України та Росії як суб'єктів міжнародного права; суверенну рівність обох країн; принцип невтручання у внутрішні справи одна одної і відмову від застосування сили у їхніх відносинах; непорушність існуючих державних кордонів між обома державами і відмову від будь-яких територіальних претензій; гарантування політичних, економічних, етнічних і культурних прав представників народів РРФСР, що мешкають в Україні.

Задекларовані принципи були втілені в тексті офіційного договору між Україною та Росією, підписаного головами парламентів республік Л.Кравчуком і Б.Єльциним у Києві 19 листопада 1990 р. Особливий акцент у ньому зроблено на взаємному визнанні територіальної цілісності обох держав у їхніх кордонах у межах СРСР. Характерно, що обидва парламенти ратифікували Договір протягом кількох днів, хоча в Москві вже тоді висловлювалися сумніви щодо доцільності дотримання його положень у частині, що стосувалася належності Україні Криму. Після проголошення Україною незалежності 24 серпня 1991 р. до кримської проблеми додалися питання подальшої долі Чорноморського флоту, розподілу активів колишнього СРСР, умов постачання в Україну з Росії енергоносіїв тощо.

Аналізуючи стан сучасних міждержавних відносин України і РФ М. Дорошко вдається до історичних аналогій і робить переконливий висновок щодо незмінності російської агресивної політики стосовно України. Така політика, стверджує автор, мала місце у ставленні радянської Росії до українських національно-державних утворень у 1917-1921 рр., такою вона залишається й донині. Як і сто років тому, метою російського владного режиму щодо України є її поглинання, щонайменше – перетворення на неієздатну державу, нездатну проводити зовнішню політику, в основі якої забезпечення українського національного інтересу.

Автор переконує читача не лише в імперській природі російських зазіхань на українську територію, а й в тому, що непрості українсько-російські стосунки ускладнюються наявністю в самій Україні доволі великого прошарку псевдоеліти, що вірою і правдою обстоює національні інтереси не своєї, а російської держави. Своєю антиукраїнською діяльністю представники цієї псевдоеліти, або «п'ятої колони», на думку М. Дорошка, усіляко заохочували кремлівський режим до ведення гібридної війни проти України з часу проголошення її незалежності у 1991 р.

Микола Дорошко не лише аргументовано, використовуючи широкий масив документальних джерел, розвінчує російські історичні міфи щодо України, але й переконує читача в потребі міжнародного засудження злочинного російського (радянського) комуністичного режиму, спадкоємцем якого вважає себе чинний в РФ політичний режим президента В. Путіна. Автор монографії вважає, що доки не поставлено питання про міжнародно-правову відповідальність радянського комуністичного режиму за безпрецедентне нищення української нації, кремлівські владці раз-пораз будуть вдаватися до спроб знищення української державності й ідентичності.

Пам'ятати історію і зволікати уроки з минулого досвіду. Таким є лейтмотив наукової монографії Миколи Дорошка про неоголошені війни Росії проти України.

Г.М. Перепелиця, д.політ.н., проф. (Київ)